

УДК 378.147:811.111'276.6

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5\(46\)-643-656](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5(46)-643-656)

Жукова Анна Робертівна PhD за спеціальністю Освітні, педагогічні науки, доцент кафедри іноземних мов та військового перекладу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів, <https://orcid.org/0000-0002-7292-1605>

Бойченко Вікторія Володимирівна старший викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів, <https://orcid.org/0000-0002-5411-8966>

Матюха Вікторія Анатоліївна викладач англійської мови, Заклад вищої освіти "Університет трансформації майбутнього", Чернігів, <https://orcid.org/0000-0002-2617-2340>

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Зростання значення володіння іноземними мовами в усіх галузях професійної діяльності особистості ставить перед системою нинішньої мовної освіти нові виклики. Навчальні заклади повинні підготувати випускників, що спроможні вживати іноземні мови в комунікативних цілях, вирішувати творчі завдання, брати активну участь у міжкультурному спілкуванні. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності на нинішньому етапі збільшує цільову орієнтацію. Новими функціями аудіювання є залучення до різноманітного культурного середовища вербального спілкування, одержання належної інформації для здійснення інших видів діяльності мовного та немовного характеру, оцінка або самооцінка своєї готовності до спілкування. Проблема навчання аудіюванню, як складової компонента мовної комунікації постає нині досить актуальною і полягає в тому, що, з одного боку, воно є результативним засобом розвитку навичок не лише свідомого сприймання інформації, але й говоріння, критичного розуміння та усвідомлення поданої інформації, такий вид діяльності розвиває уміння бачити причиннонаслідкові зв'язки. На нинішньому етапі розвитку суспільства іноземна мова є засобом спілкування, взаєморозуміння та взаємодії людей, приєднання їх до іншої національної культури задля розвитку інтелектуальних здібностей людини. Мова як засіб спілкування повстала як звукова мова, тобто базою кожної мови

є звук, і володіння звуковим ладом мови є важливою умовою спілкування в кожній його формі. У статті авторки розглядають значення навичок аудіювання для мовленнєвої діяльності в її загальних різновидах та доводять вагому роль цього компонента. Дослідниці акцентують на аудіюванні, як ключовому компоненту, що відіграє ключову роль у формуванні мовленнєвої компетентності, сприяючи розвитку не лише слухового сприймання, але й уміння інтерпретувати культурні особливості іншомовного спілкування. Доводять також значення, яке полягає в здатності здобувачів використовувати отриману інформацію для подальшого вдосконалення мовних і когнітивних навичок у міжкультурному діалозі.

Ключові слова: аудіювання, навички сприймання, англomовна аудитивна компетентність, інтегративна мовленнєва діяльність, слухомовна взаємодія, освітні технології.

Zhukova Anna PhD, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Military Translation, National Army Academy named after Hetman Petro Sahaidachny, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-7292-1605>

Boychenko Viktoria Senior Lecturer, Department of Foreign Languages and Military Translation, National Army Academy named after Hetman Petro Sahaidachny, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-5411-8966>

Matiukha Viktoriia English Language Lecturer, Higher Educational Institution "University of Future Transformation", Chernihiv, <https://orcid.org/0000-0002-2617-2340>

THE ESSENCE AND CONTENT OF LISTENING SKILLS DEVELOPMENT IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The growing importance of foreign language proficiency in all areas of professional activity poses new challenges for the current language education system. Educational institutions must prepare graduates who are able to use foreign languages for communication purposes, solve creative tasks, and actively participate in intercultural communication. Listening as a type of speech activity at the present stage increases goal orientation. New functions of listening include involvement in a diverse cultural environment of verbal communication, obtaining relevant information for other types of linguistic and non-linguistic activities, and assessment or self-assessment of one's readiness for communication. The problem of teaching listening as a component of language communication is currently quite relevant and consists in the fact that, on the one hand, it is an effective

means of developing not only conscious perception of information, but also speaking, critical understanding and awareness of the information presented; this type of activity develops the ability to see cause-and-effect relationships. At the present stage of social development, a foreign language is a means of communication, mutual understanding and interaction between people, connecting them to other national cultures for the development of human intellectual abilities. Language as a means of communication arose as a spoken language, i.e. the basis of every language is sound, and mastery of the sound system of a language is an important condition for communication in all its forms. In this article, the authors consider the importance of listening skills for speech activity in its general forms and prove the significant role of this component. The researchers emphasise listening as a key component that plays a crucial role in the formation of speech competence, contributing to the development of not only auditory perception but also the ability to interpret the cultural features of foreign language communication. They also prove the importance of the ability of learners to use the information obtained to further improve their linguistic and cognitive skills in intercultural dialogue.

Keywords: listening, perception skills, English listening competence, integrative speech activity, auditory interaction, educational technologies.

Постановка проблеми. Нині аудіювання є базою спілкування, з нього починається оволодіння усною комунікацією. Володіння даним видом мовної діяльності дає можливість здобувачеві освіти усвідомити те, що йому говорять і належно адекватно реагувати на повідомлене, допомагає належним чином надати власну відповідь, що і є базою діалогічного мовлення. Аудіювання вчить культури мови: слухати співрозмовника уважно та дослухувати до кінця, що є вагомим не лише при розмові іноземною мовою, а й при розмові рідною. Діяльність аудіювання передбачає запам'ятовування посильних текстів на слух, розвиває пам'ять, увагу, вміння слухати та усвідомлювати почуте [7]. Державні стандарти базової, повної загальної середньої освіти, фахової передвищої та вищої освіти зазначають різні вимоги до рівня знань, умінь і компетентностей здобувачів освіти з іноземної мови. насамперед, але згідно зі стандарти, здобувачі мають володіти базовим рівнем іноземної мови, мати змогу спілкуватися іноземною мовою на побутовому й професійному рівнях, усвідомлювати текст на іноземній мові з різноманітних галузей комунікації, вести переписку на іноземній мові, застосовувати іноземну мову для здобуття нових знань і для самовдосконалення. У документах також зазначено, що освітня програма з іноземної мови має передбачати розвиток мовленнєвої компетенції здобувачів освіти, включаючи творення ЛК. Формування англomовної ЛК здобувачів постає вагомим завданням, так як ЛК є однією з головних складових здібностей до володіння іноземною мовою, і передбачає

знання й володіння слів, фраз й ідіоматичних виразів, що вживаються в різноманітних галузях комунікації [5].

Аудіювання, як частина іншомовного навчання, не тільки розвиває уміння сприйняття мови на слух, а й надає змоги для розвитку КМ. Термін аудіювання має у собі процес сприйняття і усвідомлення мови на слух. Уміння сприймати й розуміти мову на слух постає вагомим в епоху розвитку нинішніх технологій, так як сприяє творенню міжкультурної, інформаційної й професійної компетентності й уміння результативно спілкуватися з іншими людьми. До того ж аудіювання – значно важкий вид мовленнєвої діяльності. Частою причиною напруження у спілкуванні є несформованість аудитивних умінь. Недооцінка вагомості володіння іншомовною аудитивною компетентністю на значному рівні спроможне негативно впливати на іншомовну підготовку здобувача освіти [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені-педагоги підкреслюють важливу роль аудіювання як інструменту для засвоєння фонетичних, лексичних і граматичних аспектів мови; розвитку аналітичних здібностей; та формування комунікативної компетентності. Лінгвіст С. Ніколаєва [14] вважає, що аудіювання – це розуміння сприйнятого на слух мовлення. Воно є перцептивною, розумовою та мнемічною діяльністю, що формує основу для аналізу, синтезу та засвоєння мовних структур. Дослідниця методики викладання В. Мазниченко [14] стверджує, що аудіювання слугує як засіб і мета навчання. Воно не лише сприяє формуванню мовленнєвої компетенції, але й є ключем до розуміння культурного та комунікативного контексту іноземної мови. На думку М. Пентилюка [14], аудіювання постає «видом рецептивної мовленнєвої діяльності, сприймання й розуміння почутого мовлення, аудіотексту, мета якої полягає в осмисленні почутого мовленнєвого повідомлення». Дане формування зазначає, що аудіювання є процесом, упродовж якого людина не тільки чує усне мовлення чи аудіотекст, проте й усвідомлює його зміст.

З погляду психофізіології, аудіювання постає перцептивною розумовою мнемічною діяльністю. Насамперед через те, що:

- здійснюється сприйняття інформації; дана діяльність має загальні розумові операції (аналіз, синтез, дедукція, індукція, порівняння, абстрагування та конкретизація);
- відтворюються й засвоюються інформативні ознаки мовних і мовленнєвих одиниць, що призводить до творення образів та їх розпізнавання через порівняння з еталонами, залишеними в пам'яті [1].

Мета статті полягає у визначенні сутності та змісту розвитку навичок аудіювання як ключового компонента мовленнєвої компетентності здобувачів освіти на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти. Дослідження спрямоване на аналіз теоретичних засад і практичних підходів до формування

навичок аудіювання, враховуючи їхню роль у забезпеченні ефективної міжкультурної комунікації. У статті розглядаються сучасні методики та технології, зокрема використання штучного інтелекту, для вдосконалення сприймання іншомовного мовлення. Публікація також має на меті запропонувати рекомендації щодо оптимізації навчального процесу з метою підвищення рівня аудитивної компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу. Аудіювання передбачає активне слухання й аналіз матеріалу, який постає у формі аудіо- чи відеозапису, живого спілкування, лекції, доповіді, новин та ін. Аудіювання вагоме як для навчання, так і для практикування іноземних мов, так як дає змогу розвивати розуміння мовлення на слух, поповнювати словниковий запас й збільшувати знання про мову й культуру інших народів [6, с.9].

Аудіювання містить такі особливості: відноситься до видів мовленнєвої діяльності, що втілюють у життя усне спілкування. З точки зору зосередження уваги на одержанні й передачі інформації, слухання є сприйнятливим типом мовленнєвої діяльності. За допомогою даних типів сприйняття людина одержує й обробляє безліч інформації за допомогою слухових, візуальних і мовних аналізаторів. Упродовж аудіювання вживається внутрішній метод творення думок. Загальні механізми, що сприяють цьому: пам'ять, слух й артикулювання. До того ж це процес внутрішньої діяльності, що не відтворюється зовні. Труднощі оволодіння слуханням під час навчання постають, тому через це слухання не може контролюватися ззовні, наприклад, викладачем. Результат, що постає після аудіювання – певна реакція на повідомлення, вона може бути вербальна й невербальна [2, с. 20].

На початкових етапах вивчення іноземної мови аудіювання посідає вагоме місце. Набуття слуху дає змогу досягти практичних, навчальних, освітніх й розвиваючих цілей. Це дає можливість навчити здобувачів освіти уважно слухати, розвивати вміння прогнозувати контекст, виховувати культуру слухання як іноземною, так і рідною мовою. Аудіювання сприяє досягненню навчальної мети, так як дає змогу здобувачам освіти усвідомити висловлювання, поповнити знання про певну мовну картину світу, сформувати світогляд.

Аудіювання постає діяльністю, що передбачає одночасне сприйняття й усвідомлення розмовної мови [14]. Аудіювання має зв'язок з іншими видами мовленнєвої діяльності. Насамперед говоріння, якому неможливо навчитися без аудіювання [1].

Відмінні рисами аудіювання від інших видів мовленнєвої діяльності є:

1. За характером мовного спілкування слухання й говоріння відносяться до видів РД, що відтворюють усне безпосереднє спілкування.
2. За своєю роллю під час спілкування аудіювання є реактивним типом РД, схожим до читання.

3. Орієнтоване на одержання чи видачу інформації, аудіювання є рецептивною формою РД (на відміну від говоріння та письма).

4. Загальна форма аудіювання – внутрішня. В базі внутрішнього механізму слуху постають психічні процеси, як сприйняття на слух, увага, розпізнавання і порівняння мовних засобів, ідентифікація, передбачення, групування, утримання пам'яті, висновок – тобто відтворення чужої думки і відповідна реакція. до нього.

5. Результатом слухання є висновок, а результатом – усвідомлення сприйнятого смислового змісту й реальної поведінкової реакції – мовленнєвої чи немовленнєвої [15].

Варто простежити різноманітні види аудіювання (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Види аудіювання

Характеристика основних видів аудіювання	Інтенсивне аудіювання	Екстенсивне аудіювання	Автономне аудіювання
Основна мета	розвинути уміння точно та глибоко розуміти аудіоповідомлення (accuracy)	розвинути уміння незаціклюватись на слуховій рецепції (listening fluency)	вдосконалення аудитивної компетентності
Зосередженість	труднощі, стратегії, уміння та навички, лексика, акцент, інтонація тощо	розвиток рефлексивних умінь, автономності	накопичення фонових знань
Мета/потреба	навчатися / детальне, вибіркоче, критичне розуміння	отримувати задоволення/ глобальне розуміння	естетична потреба, пізнавальна потреба, комунікативна потреба
Місце	аудиторні заняття	поза межами аудиторних занять	будь-де
Значення	якість (точність та глибина) розуміння	велика кількість практики в аудіюванні	систематичність практики в аудіюванні
Управління	кероване викладачем	самокероване, опосередковано кероване	самокероване
Матеріал	відповідає навчальним цілям, різноманітний	посильний, цікавий	відповідає інтересам, особистій меті
Час	обмеженість аудиторного часу	певні часові обмеження	ніяких часових обмежень
Мотивація	зовнішня мотивація	зовнішня / внутрішня мотивація	внутрішня мотивація

Характеристика основних видів аудіювання	Інтенсивне аудіювання	Екстенсивне аудіювання	Автономне аудіювання
Вибір	викладач	студент	особа
Оцінювання	рівень розвитку навичок та вмінь	обсяг докладених зусиль, щоденник аудіювання	особистості досягнення
пред'явлення	декількаразове	без обмежень	без обмежень
Контроль розуміння	викладач	викладач, самоконтроль, взаємоконтроль	самоконтроль
результат	формування англомовної аудитивної компетентності	розвиток автономних та рефлексивних умінь, підвищення мотивації	професійний та особистісний саморозвиток
тривалість	короткі аудіотексти	довготривалі тексти	будь-яка
об'єктивна складність	висока	низька / середня	будь-яка
Роль викладача	навчати / тренувати студентів слухати більш ефективно		підтримувати, скеровувати, допомагати

Важливими передумовами збільшення результативності навчання аудіювання є:

- 1) з'ясування мотивів здобувачів освіти;
- 2) аналіз змістового потенціалу аудіотексту;
- 3) урізноманітнення й доповнення критеріїв оцінки діяльності студентів [10].

Аудіювання мовних повідомлень має зв'язок з діяльністю пам'яті. Пам'ять, на ряду з відчуттями, сприйняттям, уявою, відносяться до чутливого пізнання людиною навколишнього світу.

На вибір способу семантизації має вплив психологічний фактор, наприклад загальний розвиток групи. Чим збільшений розвиток, тим більше змог для вживання безперекладних прийомів семантизації. Впливає також і рівень навченості, а саме володіння загальними прийомами навчання. Чим більший рівень навченості, тим більше змог для безперекладної семантизації [3].

Безліч науковців зазначають про вагомість психолінгвістичного підходу до навчання аудіювання. Такий підхід має в собі створення виняткової системи вправ, метою якої є «розвиток здатності рівномірно розподіляти увагу між змістом і формою при сприйнятті мовлення», «впізнання мовного матеріалу в мовному потоці» [13, с. 122].

Один із чинників такого підходу вимагає створення в програму навчання системи завдань на формування й розвиток у здобувачів освіти так званої «бази сприйняття ІМ». Подібна база формується, якщо студенти навчаються автоматично усвідомлювати певні фрази, окремі слова, синтаксичні структури, мовні зразки й інтонаційні моделі [12, с.78-79].

Вагомими чинниками творення здібностей аудіювання є:

- перцептивні й мовленнєвотворні передумови;
- основні інтелектуальні передумови;
- точні знання;
- знання й вміння в рідній мові;
- іншомовні знання й вміння;
- мотивація [8, с. 8].

Для результативного аудіювання на заняттях англійської мови вагомо мати досить розвинені навички активного слухання, концентрації й аналізу інформації. Також вагомо належним чином вибирати матеріали для аудіювання залежно від рівня володіння мовою й очікуваного результату від заняття.

Так як аудіювання є вагомою частиною мовленнєвої діяльності, розвиток цього навичка потребує систематичної практики й навчання. Тому, для покращення навичок аудіювання, можна вживати різні методи й прийоми, такі як відео та аудіо матеріали, діалоги, лекції, подкасти, відео- та аудіо-курси та ін.

Важливі переваги вживання аудіювання на заняттях іноземної мови мають такі:

– розвиток навичок розуміння на слух. Аудіювання дає можливість учням розвивати вміння розуміння мовлення на слух. Вони вчаться вирізняти різноманітні звуки й інтонації та здобувають вміння усвідомлення мовлення носіїв мови на різних рівнях складності.

– збільшення словникового запасу. Аудіювання дає можливість здобувачам освіти вивчати нові слова й вирази у змісті. Вони вчаться вживати дані слова в дійсних ситуаціях, що сприяє збільшенню рівня комунікативних навичок.

– Вміння вимови. Аудіювання дає можливість здобувачам освіти розвивати вміння вимови й інтонації. Вони вчаться належним чином вимовляти слова й фрази, що сприяє збільшенню рівня комунікативної компетенції.

– Розвиток культури мовлення. Аудіювання дає можливість здобувачам освіти вивчати різні стилі мовлення й усвідомлювати мовну культуру інших країн і народів [11, с.47].

Слухове сприйняття, як багаторівнева ієрархічна структура продукування думок, має складні аналітико-синтетичні механізми обробки мовного сигналу, що надходить, за різними рівнями: акустичний, семантико-мовний, смисловий. Формування даного компонента інтегративної компетенції тягне за собою активну цілеспрямовану роботу викладача й студентів [17, с. 27].

Аудіювання в більшості випадків відтворює усне спілкування, коли його учасники перебувають у безпосередньому контакті й взаємодіють у діалозі. Під час навчання аудіювання має ряд обмежень (наприклад, автентичність; правильність і т.д.). Це пояснюється тим, що здобувачі освіти досить часто сприймають або мову викладача, що має адаптувати власні висловлювання для групи, або мову однокласників, що не постає автентичною, не завжди належна як з мовної, так і з дискурсивної точки зору.

Одна змога змоделювати в навчальному процесі реальну ситуацію, коли сприймається мовлення носіїв мови, це вживати технічні засоби навчання – аудіотексти й відеосюжети. Але й в такому разі спілкування здійснюється опосередковано, так як слухач немає змоги, наприклад, перепитати, уточнити незрозумілий зміст, а носій мови – підлаштувати власне мовлення під слухача: уповільнити темп, спростити мовне оформлення та ін.

До того ж сприйняття аудіотексту здійснюється по слуховому каналу в обмеженому проміжку часу. Це означає, що під час творення й розвитку даного вміння потребує певної кількості часу й зусиль як на занятті, так і вдома. Починати творення даного вміння варто з пред'явлення фонетичних відмінностей. Так як людина чує вимовлені звуки, які варто упорядкувати. Потім акустична послідовність повинна бути структурована в синтагми й суперсинтагми, в яких вагому роль має інтонаційна й ритмічна організація висловлювання.

Темп мовленнєвого повідомлення має бути не швидким і не повільним. Якщо ж його уповільнювати, то це змінює інтонацію фрази, порушує норми наголосу – словесного та логічного в реченнях, заважає швидкості реакції та суттєво послаблює увагу, важливу для сприймання та розуміння мовлення. Для того, щоб темп не став перешкодою під час аудіювання, швидкість представлення аудіотексту в окремих випадках можна уповільнювати завдяки зростанню тривалості пауз між смисловими частинами.

Тривалість звучання пропонованого матеріалу постає вагомою частиною підготовки до аудіювання. Чим довший текст, тим тяжче встановити в ньому основний зміст й утримати його в пам'яті. Навчання аудіюванню потрібно починати з найкоротших звукових текстів і поступово збільшувати їхній обсяг.

Виділяють такі фактори, які заважають результативному слуханню:

- невміння слухачем усвідомлювати інформацію, яку він чує, містить зв'язок з недостатньо розвинутим фонематичним мовленнєвим слухом;
- осмислення висловлювання, тобто декодування інформації, за якого слово, словосполучення, речення перетворюється в думку й змістовно осмислюється;
- відсутність уваги;
- неточне усвідомлення тексту, яке пов'язане з незнайомою лексикою або мовними конструкціями [4, с. 358].

Вдале оволодіння навичками аудіювання упродовж творення комунікативної компетенції в здобувачів освіти має на меті зняття чи подолання даних труднощів.

Опорою для вдалого усвідомлення прослуханого матеріалу може бути зоровий контакт між слухачем і спікером. Тож на заняттях з іноземної мови упродовж навчання аудіювання доречним є вживання навчальних фільмів, художніх фільмів, тематика яких збігається з навчальною програмою, комп'ютерних технологій та Інтернет ресурсів та ін. сучасних цифрових технологій та інструментів ШІ. Їх вживання сприяє розвитку вмотивованості мовленнєвої діяльності здобувачів освіти і зацікавленості до вивчення іноземних мов. Однією з переваг вживання навчальних фільмів на заняттях є можливість їх перегляду з титрами.

Аудіювання має й негативні результати. Вони відтворюються у нерозумінні інформації, нездатності виділити її основні елементи. Відтак, здобувач освіти може неправильно чи недостатньо повно встановлює зв'язки й відношення між частинами прослуханого тексту [5, с. 29].

На думку В. Мазниченка, методика творення компетенції в аудіюванні базується на науково обґрунтованому експерименті й дослідному навчанні [9, с. 89-90]. З методичної точки зору, навчання аудіювання є спеціально організованим процесом роботи з навчальним матеріалом, який сприймається на слух. В. Мазиченко вказує, що значна частина людей не володіє навичками правильного слухання і, маючи нетреновану слухову пам'ять, запам'ятовує тільки 30% з почутого. Здобувачі освіти одержують за той самий проміжок часу в шість разів більше інформації через зоровий канал порівняно зі слуховим. При навчанні аудіювання зорові опори не завжди допомагають, а часто перехоплюють ініціативу сприйняття, тому їх слід використовувати частково та вміло. Методисти рекомендують надавати зорову опору у вигляді екстралінгвістичної інформації аудіотексту, щоб зменшити навантаження на оперативну пам'ять студентів і зосередити їхню увагу на змістовному сприйнятті аудіоматеріалу. Тож належним чином оцінюючи час і зусилля, необхідні для розвитку навичок аудіювання, і використовуючи цілеспрямоване навчання, можна створити слуховий канал результативним засобом одержання інформації.

О. Кучерук акцентує на спеціальній організації навчального процесу з аудіювання, що містить такі цілі: сприйняття звукових сигналів на слух, запам'ятовування і усвідомлення змісту тексту, виявлення його основної думки, аналіз структурних особливостей аудіоматеріалу та оцінювання почутого тексту за новизною змісту та мовного оформлення [11, с. 191]. Як зазначає О. Кучерук, методи вироблення умінь аудіювання у здобувачів освіти містять творення запитань до сприйнятого тексту, що привертає увагу до його проблематики, структури та призначення; бесіду за змістом прослуханого

тексту для забезпечення зворотного зв'язку; мовленнєві завдання, такі як визначення ключових слів у тексті та складання плану; тестування на основі текстового підходу, яке сприяє уважному сприйняттю й розумінню. Методи навчання аудіювання мають покращувати різноманітні види слухання, включаючи глобальне, детальне, критичне, рефлексивне й нерефлексивне слухання, а також переказування, інтерпретацію та обговорення почутого [11, с. 193-194].

Тож значення аудіювання у вивченні іноземної мови полягає у творенні стійких навичок сприйняття й усвідомлення усного мовлення, що надає змогу здобувачам освіти результативно комунікувати, покращує вимову, збільшує лексико-граматичні знання й сприяє автоматизації мовленнєвих процесів. Тим самим аудіювання дає можливість уникати помилок в усвідомленні, даючи можливість здобувачам освіти встановлювати правильні зв'язки між частинами почутого тексту й належним чином реагувати на почуте.

Результативне навчання аудіюванню неможливо без градації й урахування труднощів даного виду мовленнєвої діяльності. Детально підібраний комплекс вправ, їх посильність і послідовність, а також формування комфортних для навчання аудіювання психологічних умов є важливими чинниками успіху в опануванні аудіювання.

Завдяки систематичній практиці аудіювання здобувачі освіти тренують власні аудитивні вміння, що дає можливість їм краще сприймати й усвідомлювати мовлення. Це призводить до стійкого засвоєння вимови, так як систематичне прослуховування автентичного мовлення дає можливість учням розпізнавати правильну вимову, інтонацію та ритм мови, що, поліпшує їхні власні навички вимови. Регулярне аудіювання сприяє розвитку здібності швидко й безпомилково сприймати мовлення на слух, автоматизуючи цей процес і дозволяючи миттєво розуміти значення слів у швидкому потоці мовлення. Часте прослуховування текстів англійською мовою дає можливість здобувачам запам'ятовувати нові слова й граматичні структури в контексті, що поліпшує їх спроможність вживати дані знання в усному й письмовому мовленні. Так аудіювання не тільки поліпшує здібність сприймати мовлення на слух, але й позитивно має вплив на загальне мовне володіння, допомагаючи вдосконалити опановувати лексичні та граматичні аспекти мови [1, С.60].

Значення аудіювання у вивченні іноземної мови полягає у творенні стійких навичок сприйняття й усвідомлення усного мовлення, що надає студентам змогу результативно комунікувати, покращує вимову, збільшує лексико-граматичні знання й сприяє автоматизації мовленнєвих процесів. Тим самим аудіювання дає можливість уникати помилок в усвідомленні, дозволяючи встановлювати правильні зв'язки між частинами почутого тексту й адекватно та правильно реагувати на почуте [1, С.60].

Аудіювання має першочергове значення при вивченні звуків, оскільки вони все сприймають на слух і вагомо, щоб вони чітко вловили звук, і за

підтримки вчителя, змогли відтворити його. Неналежна вимова веде до нерозуміння сенсу сказаного. Не можна недооцінювати роль аудіювання при навчанні іноземної мови. Втім, як і роль інших видів мовленнєвої діяльності, не можна виділити аудіювання від говоріння, письма, або читання. Комунікативна особливість аудіювання як виду мовленнєвої діяльності має чільну роль під час навчання англійської мови.

Висновки. Аудіювання є мовленнєво-мисленнєвою діяльністю, що базується на відношенні, створеному в процесі індивідуального розвитку особистості в певному соціальному контексті, і дає можливість їй усвідомити, відібрати й оцінити інформацію, що постає в акустичний код, відповідно до його зацікавлень чи поставлених завдань. Так як воно має зв'язок з говорінням, читанням, письмом, насамперед в комунікативно-орієнтованому навчанні. Спілкування іноземною мовою нереальне без оволодіння слухом [29].

Отже, основна мета формування компетентності в аудіюванні в тому, щоб здобувачі освіти могли ефективно розуміти мовлення носіїв мови на різних рівнях складності та в різних жанрах мовлення. Це означає, що студенти повинні розвивати навички розуміння окремих слів, фраз, речень та повних текстів, які вимовляють носії мови. Вони мають вміти розпізнавати фонетичні та граматичні особливості мови, розуміти відтінки значень слів та висловлювань, а також визначати основну думку та цілісність тексту [17, С.27]. Тож аудіювання є складним активний процес мовленнєво-розумової діяльності, що вимагає детального вивчення як із погляду функціонування механізмів сприйняття, так і розвитку аудитивних умінь і навичок. Набуття навичок аудіювання є одним із найважливіших складників мовленнєвої діяльності. Сприйняття мови на слух становить основу спілкування, із цього починається оволодіння усною комунікацією [16, С.48]. Таким чином аудіювання є базою спілкування, з нього починається оволодіння усною комунікацією. Володіння даним видом мовної діяльності дає можливість усвідомити те, що йому говорять і належно адекватно реагувати на повідомлене, допомагає належним чином надати власну відповідь, що і є базою діалогічного мовлення. Аудіювання передбачає активне слухання й аналіз матеріалу, який постає у формі аудіо- чи відеозапису, живого спілкування, лекції, доповіді, новин та ін. Аудіювання вагоме як для навчання, так і для практикування іноземних мов, так як дає змогу розвивати розуміння мовлення на слух, поповнювати словниковий запас й збільшувати знання про мову й культуру інших народів. Набуття навичок аудіювання є одним із найважливіших складників мовленнєвої діяльності.

Література:

1. Артюх Ю. Ю. Формування навичок аудіювання учнів середньої школи на заняттях англійської мови (на матеріалах автентичних подкастів). Полтава, 2024. 60 с.
2. Бондар В. І. Критичне мислення в психології та педагогіці: сутність, розвиток, формування: посібник. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 106 с.

3. Вимоги до текстів для навчання аудіювання. URL:<http://www.novapedahohika.com/poloms-1166-1.html> (дата звернення: 05.05.2025).

4. Горюнова М.М. Аудіювання та принцип автентичності у викладанні іноземної мови. Стратегія розвитку України: економічний та гуманітарний виміри: мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2016. С. 358.

5. Дячук Н. Особливості формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. №4. 2017. С. 27-33.

6. Жикаляк М. В. Формування компетентності в аудіюванні на уроках англійської мови у 8-му класі. Київ, 2023. 37 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4942/%D0%96%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%BA%20%D0%9C.%D0%92.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 05.05.2025).

7. Заболотна І. С. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності. Суми, 2020. 27 с.

8. Захаркевич Ю. О. Розвиток навичок аудіювання на уроках англійської мови в учнів 8-х класів. Хмельницький, 2022. URL: <https://elar.khmnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e4e5b45-7c9e-49a5-9060-31fb1e3a948d/content> (дата звернення: 05.05.2025).

9. Ільчук І. Експериментальне дослідження ефективності розвитку критичного мислення під час навчання англійської мови в основній школі. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/351>

10. Котлярова В., Ткач М. Навчання професійно спрямованого аудіювання на заняттях з англійської мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». №2. 2018. С. 103-105.

11. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 420 с.

12. Мороз Л. В., Василькевич С. С. Аудіювання та його роль у формуванні комунікативної компетентності учнів немовних спеціальностей. Young Scientist. March. 2018. № 3.2 (55.2). С. 77–80.

13. Петрик Л. В. Актуальність застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф./ М-во освіти і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка; за заг. ред. Огнев'юка В.О. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. С. 122–129.

14. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук К. : Ленсвіт, 2015. 320 с.

15. Хвост Д. Розвиток критичного мислення учнів старшої школи в процесі навчання аудіювання на уроці англійської мови. Ніжин, 2023. URL: <https://salo.li/b05c6c8> (дата звернення: 05.05.2025).

16. Шляхтіна О. С. Особливості формування навичок аудіювання у процесі викладання англійської мови для спеціальних цілей. Педагогічні науки: теорія та практика. №4. 2023. С. 48.

17. Widdowson H. G. Aspects of Language Teaching. Oxford: Oxford University Press, 2017. 251 с.

References:

1. Artiukh, Yu. Yu. (2024). Formuvannya navychok audiuvannya uchniv serednoi shkoly na zaniattiakh anhliiskoi movy (na materialakh avtentychnykh podkastiv) [Forming listening skills of secondary school students in English classes (based on authentic podcasts)]. Poltava, Ukraine.

2. Bondar, V. I. (2015). Krytychne myslennia v psykholohii ta pedahohitsi: sutnist, rozvytok, formuvannya [Critical thinking in psychology and pedagogy: Essence, development, formation]. Kyiv, Ukraine: Vydavnytstvo NPU im. M. P. Drahomanova.

3. Vymohy do tekstiv dlia navchannia audiiuvannia [Requirements for texts for teaching listening]. (n.d.). Retrieved May 5, 2025, from <http://www.novapedahohika.com/noloms-1166-1.html>
4. Goriunova, M. M. (2016). Audiiuvannia ta pryntsyyp avtentychnosti u vykladanni inozemnoi movy [Listening and the principle of authenticity in teaching a foreign language]. In *Stratehiia rozvytku Ukrainy: ekonomichnyi ta humanitarnyi vymiry* [Strategy for the development of Ukraine: Economic and humanitarian dimensions] (pp. 358). Kyiv, Ukraine: Informatsiino-analitychne ahentstvo.
5. Diachuk, N. (2017). Osoblyvosti formuvannia anhlovnoyi audytyvnoi kompetentnosti starshoklasnykiv [Features of forming English listening competence of high school students]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika*, (4), 27–33.
6. Zhikaliak, M. V. (2023). Formuvannia kompetentnosti v audiiuvanni na urokakh anhliiskoi movy u 8-mu klasi [Formation of listening competence in English lessons in the 8th grade]. Kyiv, Ukraine. Retrieved May 5, 2025, from <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/7878787/4942/Zhikaliak%20M.V.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Zabolotna, I. S. (2020). Audiiuvannia yak vyd movlennievoi diialnosti [Listening as a type of speech activity]. Sumy, Ukraine.
8. Zakharkevych, Yu. O. (2022). Rozvytok navychok audiiuvannia na urokakh anhliiskoi movy v uchniv 8-kh klasiv [Development of listening skills in English lessons for 8th-grade students]. *Khmelnyskyi, Ukraine*. Retrieved May 5, 2025, from <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e4e5b45-7c9e-49a5-9060-31fb1e3a948d/content>
9. Ilchuk, I. (n.d.). Eksperymentalne doslidzhennia efektyvnosti rozvytku krytychnoho myslennia pid chas navchannia anhliiskoi movy v osnovnii shkoli [Experimental study of the effectiveness of developing critical thinking during English language learning in secondary school]. Retrieved May 5, 2025, from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/351>
10. Kotliarova, V., & Tkach, M. (2018). Navchannia profesiino spriamovanoho audiiuvannia na zaniattiakh z anhliiskoi movy [Teaching professionally oriented listening in English classes]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia": Serii "Filolohiia"*, (2), 103–105.
11. Kucheruk, O. A. (2011). *Systema metodiv navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli: Teoriia i praktyka* [System of methods for teaching the Ukrainian language in secondary school: Theory and practice]. Zhytomyr, Ukraine: Vydavnytstvo ZhDU im. I. Franka.
12. Moroz, L. V., & Vasylkevych, S. S. (2018). Audiiuvannia ta yoho rol u formuvanni komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv nemovnykh spetsialnostei [Listening and its role in forming communicative competence of students of non-linguistic specialties]. *Young Scientist*, 3.2(55.2), 77–80.
13. Petryk, L. V. (2015). Aktualnist zastosuvannia mediazasobiv na urokakh inozemnykh mov [The relevance of using media in foreign language lessons]. In V. O. Ohneviuk (Ed.), *Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference] (pp. 122–129). Kyiv, Ukraine: Kyivskiy universytet im. B. Hrinchenka.
14. Pentyliuk, M. I. (Ed.). (2015). *Slovnnyk-dovidnyk z ukrainskoi lnhvodydaktyky* [Dictionary-handbook on Ukrainian linguodidactics]. Kyiv, Ukraine: Lensvit.
15. Khvost, D. (2023). Rozvytok krytychnoho myslennia uchniv starshoi shkoly v protsesi navchannia audiiuvannia na urotsi anhliiskoi movy [Development of critical thinking of high school students in the process of teaching listening in English lessons]. Nizhyn, Ukraine. Retrieved May 5, 2025, from <https://salo.li/b05c6c8>
16. Shliakhtina, O. S. (2023). Osoblyvosti formuvannia navychok audiiuvannia u protsesi vykladanni anhliiskoi movy dlia spetsialnykh tsilei [Features of forming listening skills in the process of teaching English for specific purposes]. *Pedahohichni nauky: Teoriia ta praktyka*, (4), 48.
17. Widdowson, H. G. (2017). *Aspects of language teaching*. Oxford, UK: Oxford University Press.